

Spolek pro
zachování odkazu
českého odboje

Z P R A V O D A J

3. Ročník Číslo 2

2/2019

point4me.CZ
tisk online snadno a rychle

Zpravodaj Vám přinášíme díky
<http://www.point4me.com/cs>

200 116 8648 / 2010

Naši činnost můžete podpořit finančním příspěvkem poukázaným na výše uvedený sbírkový účet vedený u Fio Bank. Děkujeme za Vaši podporu.

TEREZÍNSKÁ TRYZNA
19. května 2019

DEN VÍTĚZSTVÍ 1945 - 2019

Kladenská základní organizace Spolku pro zachování odkazu českého odboje si dne 9. května 2019 v odpoledních hodinách, ve spolupráci se Sokolskou župou Budečskou a za účasti Československé obce legionářské Jednoty Kladno, připomněla Den vítězství u příležitosti 74. výročí konce druhé světové války. Hlavní pietní vzpomínka se uskutečnila na kladenských hřbitovech u hrobu pohřbených 16 rudoarmějců. Památku obětí druhé světové války za Statutární město Kladno uctil Dan Jiránek, primátor města. Po ukončení hlavní pietní vzpomínky se členové Spolku a přítomní zástupci Sokolské župy Budečské zúčastnili každoročního kladení věnců a věnečků na

území města Kladna. Celkem bylo položeno více než 20 věnců a věnečků. Za dopravu děkujeme firmě Lamer a Statutárnímu městu Kladno za finanční podporu k důstojnému zabezpečení všech pietních aktů. Obzvlášť velké poděkování v letošním roce

74. VÝROČÍ KONCE VÁLKY

patří členům Spolku Vladimíru Carvanovi a Monice Šnajdrové za organizaci a důstojné zastoupení vedení Spolku a organizační zajištění celé akce.

Stejně tak se uskutečnila vzpomínka na osvobození naší vlasti například v Jičíně, odkud jsme obdrželi několik fotografií. V předvečer Dne vítězství, 7. května 2019 se členové ZO Spolku pro zachování odkazu českého odboje v Jičíně

zúčastnila vzpomínkové akce, pořádané Městským úřadem v Jičíně u mohyly padlých rudarmějců na Čerovce. Na tomto pietním místě jsou pohřbeny ostatky celkem 38 padlých sovětských vojáků, kteří padli, nebo zahynuli v blízkosti Jičína v květnu 1945. Jejich památku si přišli připomenout také žáci základní školy na Husově ulici spolu s ředitelem školy a učitelkou. Děti zahájily pietní akt českou státní hymnou. Potom ke shromážděným promluvil starosta města JUDr. Jan Malý a za ZO

DEN VÍTĚZSTVÍ 1945 - 2019

našeho spolku bratr Vilém Hofman. Na závěr položili zástupci zúčastněných organizací k mohyle květiny.

Delegace se pak přesunuly k památníku škpt. Josefa Šimka, který zahynul 8. května 1945 u obce Popovice u Jičína. Po krátkých proslovech JUDr. Malého a p. Ladislava Urbana jsme zde také položily květiny.

Dále následovalo uctění památky dalších padlých a to ve Vokšicích, kde své životy položili v květnových dnech roku 1945 v boji za svobodu Josef Havelka, Miroslav Mádlo a Jan Hus.

Nezapomeneme!

Text: P. Hroník, MUDr. Vilém Hofman

Foto: M. Šnajdrová, Ing. B. Mizera

Marie Paulíková, předsedkyně ZO Jičín

Starosta Sokolské župy Budečské, bratr Miroslav David

74. VÝROČÍ KONCE VÁLKY

V Královském městě Slaný probíhali letošní oslavy Dne vítězství již 7. května. Tak jako každoročně oslavy Dne vítězství organizuje město Slaný za účasti místních spolků, sdružení a veřejnosti. Spolek pro zachování odkazu českého odboje reprezentoval slánský předseda základní organizace David Makara. Společně s ním položili věnce a uctili památku obětí 2. světové války bratr Harák a sestra Ponertová. Ještě před vlastním oficiálním programem se předseda ZO Slaný dostavil na krátkou návštěvu k naší milé Matyldě Klapalové, aby jí potěšil svou přítomností, protože se snad poprvé za řadu let nemohla ze zdravotních důvodů zúčastnit. Přejeme naší Matyldě mnoho sil a pevné zdraví.

Text: P. Hroník,
foto poskytl S. Pítr (ČsOL Kladno)

Zleva: Eva Armeanová, předsedkyně ČsOL Kladno, Marie Kabešová, členka ČsOL Kladno a Spolku odboje, Bohumil Harák s partnerkou a David Makara

ZAPOMENUTÉ PARAPLÍČKO

V podvečer 12. května 2019 jsme navštívili pomník v lese nedaleko Lán, na který nás upozornila paní Alena Potůčková z Drnku. Pomník (zvaný Paraplíčko) odkazuje na místo, kde po ukončení 2. světové války byli vyznamenáni vojáci Rudé armády. Pokoušeli jsme se objevit nějaké bližší informace o celé události a našli jsme je na webových stránkách obce Lány.

Na den přesně před 74 roky, dne 12. května 1945 se v Lánech a v okolí utábořila jednotka Rudé armády plukovníka Venjamina Pavloviče Rjazanceva (byl ubytován v Horníkově čp. 125), disponující i polní pekárnou a pojízdou tiskárnou. V polním ležení na Šubrtě, kde v době pobytu sovětských vojáků vlál jejich plukovní prapor, zorganizovalo sovětské velení

někdy v květnu 1945 slavnostní akt, při kterém byli někteří tankisté dekorováni vysokými vojenskými řády. Jedním z vyznamenaných byl i Boris Ivanovič Ljubomudrev. Dne 22. června 1945 Sověti Lány opustili. (V. P. Rjazancev i B. I. Ljubomudrev později přijeli navštívit místa, kde pro ně skončila druhá světová válka - Rjazancev roku 1960 a Ljubomudrev se synem roku 1972).

Bohužel, v letošním roce si v květnových dnech nikdo nevzpomněl a pomník zůstal zasypán listím se starými umělými květinami. U pomníku jsme umístili věneček a zcela určitě bude toto místo jedním z cílů našich pracovních brigád.

Foto: P. Hroník,

text: podklady z <http://www.obec-lany.cz>

74. VÝROČÍ PŘÍLETU LETOUNŮ

Bylo nám ctí, být po boku Klubu generálů AČR a Společnosti patriotů Slaného, spoluorganizátory pietního aktu v pražských Letňanech. Připomněli jsme si 74. výročí od návratu čs. letců 1. smíšené letecké divize. Věříme, že touto akcí zahájíme dlouhodobou spolupráci našich spolků. Pietního aktu se za náš Spolek zúčastnila předsedkyně Mgr. Gabriela Havlůjová, která zde položila věnec. Milým zjištěním bylo, že pietního aktu se zúčastnila také manželka gen. Františka Fajtla.

“Nikdy jsme my osobně nedělali rozdíly mezi sebou. To politici rozdělávali východ a západ.” Letci smíšené letecké divize.

Text a foto: G. Havlůjová

90 MILUŠKA HAVLŮJOVÁ 90

Dne 13. května 2019 jsme oslavili 90 tiny politické vězenkyně 50. let, tety a přítelkyně, Milušky Havlůjové. V širším rodinném kruhu jsme měli možnost strávit s oslavenkyní její narozeninovou oslavu v příjemné restauraci Obzor v Rudné, poznat její nejbližší a také se zamyslet nad tím, co ženě v tomto věku může udělat radost. Potěšilo mě, když Miluška sama zavolala s tím, že by ji potěšilo, kdyby od každého dostala kytíčku do záhonku. Radost ji tak bude dělat, kdykoliv se podívá z okna. Jménem Spolku pro zachování odkazu českého odboje bych chtěla popřát Milušce, aby každý další den byl naplněný pohodou, láskou a spokojeností. Do dalších let zejména zdraví a neutuchající životní elán. Vážíme si Tvého statečného postoje nejenom v době tragických 50. let, ale rovněž za 2. světové války i v době současné. Tvůj odchod z Českého svazu bojovníků za svobodu byl zásadní a vzorem pro řadu dalších členů.

Text: G. Havlůjová, foto internet

PORCHESTER GATE

Již uběhlo 77 let od atentátu na Reinharda Heydricha, stateční vlastenci Jan Kubiš a Jozef Gabčík smrtelně zranili kata českého národa, který má na svědomí mnoho hrdinů českého odboje, ale i nevinných Čechoslováků. Náš nejmladší člen Spolku, Adam Litera se vydal v Londýně při svém studijním pobytu do ulice Bayswater Road, kde je i budova Porchester Gate. Právě ve vnitrobloku se nacházela známá zeď, kde se pořizovali poslední fotografie parašutistů před jejich odletem do akce na území Protektorátu. V loňském roce byl odlitek této zdi odhalen v horním zámku v Panenských Břežanech, kam Spolek odboje bude na podzim letošního roku pořádat zájezd. Na předmětné budově v Londýně se od roku 2011 nachází pamětní deska upozorňující na fakt, že zde byla naplánovaná operace Anthropoid. V prvním a šestém patře budovy se nacházely kanceláře československé vojenské zpravodajské služby. Vzpomínáme nejenom na Gabčíka s Kubišem, ale všechny vlastence, kteří u oné zdi stáli a mnozí pak položili za naší svobodu život.

Text: G. Havlůjová, foto A. Litera

PORCHESTER GATE

OSUDOVÁ 50. LÉTA VE VZPOMÍNKÁCH

V letošním roce jsme využili poprvé možnosti využít možnosti bezplatného pronájmu prostor Ministerstva obrany a v 22. května 2019 jsme uskutečnili besedu v kinosále MO. Zájem o besedu projeví kromě členů Spolku odboje studenti Gymnázia Jana Keplera v Praze. Přednášející tak měly možnost promluvit před 90 studenty tohoto prestižního gymnázia. Zájem skvěle připravených studentů se projevil zejména po skončení povídání obou žen, kdy následovaly dotazy. Je patrné, že zájem o historii pod taktovkou pana učitele, dr. Petra Zemánka, studenti skutečně mají a jejich dotazy tomu odpovídaly. Dopolední program byl nejprve připraven jako vyprávění tří žen o 50. letech – Milušky Havlůjové, Gabriely Havlůjové (osud generála Vojevchovského) a vzpomínky Věry Sosnarové, kte-

rá na Sibiři strávila nuceně 19let. Nakonec z důvodu nemoci byl program pouze v gesci Gabriely Havlůjové a Věry Sosnarové. Někteří přítomní osud paní Sosnarové znali z její poutavé knihy Krvavé jahody. Symbolické bylo, když se obě ženy po ukončení akce měly možnost pobavit. „Takovou krásnou Sibiř jako Vy, Gabriele, jsem já možnost vidět neměla, ale o omrzlinách vím také své, obalovaly jsme se hadry a stejně to nestačilo.“ Hluboká pravda je v tom, že jezdit na Sibiř za poznáním a dobrovolně je velký rozdíl oproti tomu, jakým způsobem se Věra Sosnarová dostala do míst, kde přišla nejenom o nevinnost, ale i o svou maminku, která byla zavražděna. Více však v knize Krvavé jahody.

Text a foto: G. Havlůjová

GENERÁL MATĚJ NĚMEC

Na pozvání vnuka slavného generála pana Ing. Jaroslava Němce jsme se zúčastnili nezapomenutelné akce, posvěcení pamětní desky gen. Matějovi N ě m c o v i v rodné Kosové Hoře v kostele sv. Michala u hřbitova. Slavnostního aktu se

Jekatěrinburku. Po vzniku České družiny v Kyjevě poslal svou přihlášku do služeb vlastenecké jednotky a v říjnu 1914 byl zařazen jako řadový střelec do náhradní roty. V průběhu následujících válečných měsíců získával další zkušenosti, včetně účasti bitvy u Zborova až se vypracoval na velitele 5. roty v rámci 3. československého střeleckého pluku Jana Žižky z Trocnova. V rámci 3. pluku prodělal všechny akce během ruské anabáze až po radostné chvíle návratu do vlasti na jaře 1920. Ve stejném roce se oženil s Ňurou Tesařovou, dcerou bývalého správce pivovaru v Jekatěrinburku. Po návratu do vlasti působil na několika velitelských pozicích, od roku 1928 jako brigádní generál. Před vypuknutím 2. světové války působil jako předseda Odvolacího kárného výboru Ministerstva národní obrany. Velice těžce

ujal emeritní biskup mons. Karel Herbst. Nejprve jsme však vyslechli na zahájení skladbu Hoši od Zborova, následovalo úvodní slovo starosty Kosové Hory pana Martina Krameše, povídání o dětství gen. Němce od místního kronikáře Mgr. Jiřího Němce a historické milníky jeho vojenské kariéry od ředitele Muzea Příbram, PaedDr. Josefa Velfla. Když se kostelem sv. Michala rozezněla na závěr píseň „Vlastenecké hory - Čechy krásné, Čechy mé“, dojetí skrýval málokdo. Kdo byl gen. Matej Němec nám přiblíží výňatek ze studie pana dr. Velfla o slavném generálovi:

Gen. Matěj Němec se narodil 8. listopadu 1886 v obci Janov nedaleko Kosové Hory jako druhý nejmladší dítě ze šesti sourozenců v rodině statkáře. Přání otce, aby jednou převzal rodový statek nesplnil. Inicioval však vznik místní Sokolské jednoty, působil jako cvičitel a v roce 1906 se stal místním předsedou Blanické sokolské župy. V roce 1910 byl vyslán jako učitel tělocviku do ruského města

žení v dubnu 1945. Ihned se přihlásil do služeb čs. armády. Do výslužby odešel v roce 1949. Zasloužený odpočinek nebyl dopřán po komunistickém převratu ani gen. Matěji Němci, který pro vlast pracoval třicet let a šest let prožil v koncentračním táboře. Na důchodový věk gen. Němce zavzpomínal jeho vnuk v posledním projevu a tak jsem se dozvěděli i osobním životě gen. Němce a mohli se zaposlouchat do vzpomínek rodinných příslušníků.

Text: G. Havlůvová, foto internet

OHLÉDNUTÍ ZA VZPOMÍNKOU

Jako již tradičně jsme se zúčastnili pietních aktů v Levém Hradci a v Roztokách dne 25. 4. 2019. V letošním roce to bylo jiné. Poprvé jsme na akci jely v jiném složení. Generál Pavel Vranský byl ještě v loňském roce s námi, dokonce došlo k milému setkání s místním dobrovolným hasičem, který ho pamatoval ještě z let před rokem 1989, kdy byl u nich ve škole na besedě. Po skončení aktu v roce 2018 mi Pavel Vranský v autě řekl, že to byla jeho poslední akce, že mu dochází síly. Za dva měsíce poté zemřel. Oslovila jsem proto paní Annu Vranskou, zda by nesebrala sílu a nejela v letošním roce se mnou položit věnec obětem transportu smrti a židovským spoluobčanům z Roztok. Pozvání přijala, byť to pro ní muselo být psychicky velmi náročné. Místostarosta Roztok, Mgr. Tomáš Novotný, ocenil její přítomnost nejenom slovy, ale rovněž nádhernou kyticí. V letošním roce se pietních aktů zúčastnilo několik významných osobností a tak jsme věnec kladly společně s Tomáše Krausem, tajemníkem Federace židovských obcí v ČR a velvyslancem státu Izrael, Danielem Meronem. Události, které se na skonku války odehrály v okolí roztockého nádraží nám připomněl odvysílaný dokument v České televizi: Vlak smrti (2018), který pojednává o transportu smrti a osudném vlaku č. 94 - 803,

kteřý projížděl v Roztokách a z něhož se podařilo místním obyvatelům pomoci a osvobodit několik zubožených vězňů.

Text: G. Havlůjová, foto poskytl MěÚ Roztoky

V LEVÉM HRADCI A V ROZTOKÁCH U PRAHY

JE Daniel Meron, mimořádný velvyslanec Státu Izrael v ČR

DVĚ NEČEKANÁ SETKÁNÍ S MINULOSTÍ

Setkání první – Válečný zločinec K. W. Tutter.

Nejdříve bych ho představil. Kurt Werner Tutter, narozený v roce 1909, československý občan německé národnosti prožil své dětství v Praze. Byl mimořádně nadaný a tak mimo to, že vystudoval techniku a byl inženýrem, v dospělém věku ovládal 8 jazyků. Bohužel, své schopnosti se rozhodl využít ve službách třetí říši. Samozřejmě, nesetkal jsem se s ním osobně, ale hovořil

jsem s člověkem, který ho osobně znal a navštívil jsem i jeho hrob. Bylo to tak, že jsme v letech 2004 – 2008 jezdili do malého bavorského lázeňského městečka Bad Kötzting, asi 25 km od hraničního přechodu, kde v té době žila dcera mé manželky s rodinou. Seznámili jsme se tam také s jejich známými, byli to Němci, kteří byli jako děti odsunuti ze Sudet. Oba jsou již v důchodovém věku. On byl řadu let zaměstnán, jako civilní zaměstnanec bývalé radarové a odposlouchávací stanici bunde-

swehru na vrchu Hohenbogen v blízkosti našich hranic. Tuto stanici zřídila americká armáda, aby mohla odposlouchávat dění v komunistickém Československu. Později ji předali do rukou německé armády. A zde se setkával s dalším civilním zaměstnancem K.W.Tutterem. Oba ovládali velmi dobře český jazyk. Ing. Tutter zde požíval vážnosti a obliby. Působil v městském zastupitelstvu a v nejrůznějších kulturních a náboženských spolicích. Také

VÁLEČNÝ ZLOČINEC K. W. TUTTER

jeho pohřeb v roce 1983 znamenal pro celé město rozloučení s člověkem, který zůstal pro všechny významnou a přátelskou osobností.

Tím větší šok pro ně byl článek, který se objevil v roce 2001 v místních novinách Kötztlinger Zeitung. Autorem byl Dr. Wilfried Baumann, který jako germanista a bohemista se v českých novinách dočetl o odhalení jednoho z dosud neznámých válečných zločinců, jednoho z velitelů speciálního komanda SS „Josef“, která měl na svědomí mnohočetné vraždy a vypálení moravských osad Ploština a Prlov 19.4.1945, pomstu za to, že tam ukrývali partyzány. Ale jak bylo možné, že tento nacistický zločinec mohl až do své smrti žít v klidu v Bavorsku? Tutter byl po válce zatčen a souzen. Odsouzen byl však pouze za své působení v pronacistických organizacích v dobách první republiky. O jeho podílu na vraždách koncem války ani slovo. A pak došlo k tomu, že Ing. Tutter byl získán československou státní bezpečností pro spolupráci. Byl vyhoštěn z ČSR do SNR. Zde jeho minulost známá nebyla, ačkoliv o ní úřady spolkové republiky

žádaly. A tak mohl pan Tutter v klidu žít dvojím životem. Byl agentem čs. státní bezpečnosti, který dodával jí informace o všem, co zjistil na druhé straně hranice a byl zároveň dobrým, srdečným sousedem, který se účastnil veřejného života.

Po té, když si pan Dr. Baumann ověřil pravdivost toho, co se dočetl v českém tisku a ověřil si také to, že se jedná opravdu o toho ctihodného občana města Kötztingu a konzultaci s šéfredaktorem Kötztlinger Zeitung, zprávu o tom zveřejnil. Že to byl opravdový šok pro poklidné malé město, můžeme si dobře představit. Z počátku se lidé dlouho nemohli s touto otřesnou a neuvěřitelnou skutečností vyrovnat. Nemohli uvěřit. Vždyť ho znali, byl jedním z nich. Následovně pak byla do němčiny přeložena publikace Ludka Navary „Smrt si říká Tutter“ právě šéfredaktorem Kötztlinger Zeitung panem panem Franzem Amgergerem a tak již nebylo pochyb. Kurt Werner Tutter leží v klidu na místním hřbitově (nelenil jsem a ze zvědavosti jsem hřbitov navštívil a hrob objevil) a vzpomínka na něho pomalu mizí, spolu s těmi, kteří ho zna-

Druhé setkání.

Jak jsem již předeslal v tom prvním jezdili jsme do Kötztingu několik let a tak jsme se stali „známými“ cizinci. Pochopitelně, Bad Kötting je malé městečko, kde se lidé většinou znají tak takový, jakými jsme byli my s manželkou, neuniknou pozornosti. Zvláště pak, kdy manželčina dcera Claudia byla v té době primářkou tamního neurologického oddělení. A tak jsem jednou šel do města sám a proti mně kráčel hubený již hodně starý muž, který mne náhle oslovil, typickou německou češtinou: „Nasdar muj pšitel“. Byl jsem samozřejmě překvapen, ale on mi hned začal vysvětlovat. Dozvěděl se, že jsem Čech a také, že jsem v dětství bydlel v Jičíně a on tam byl v době války jako příslušník wehrmachtu. Rád, prý, na tu dobu vzpomíná. Já jsem mu ovšem nemohl souhlasně odpovědět a tak jsem se s ním rozloučil a šel dál. Doma jsem vše vyprávěl a Claudiin manžel hned věděl o koho jde. Všichni se mu totiž vyhýbají, protože lidi zastavuje a chválí Hitlera.

Text: MUDr. Vilém Hofman,
ZO Jičín

JEŠTĚ JEDNOU K VELKÉMU ÚTĚKU

Naše členka, Maruška Kabešová z Kladna, která s námi absolvovala cestu do polské Zagane nám poskytla článek k otištění ve Zpravodaji. Děkujeme a s potěšením uveřejňujeme.

Ještě několik postřehů k Velkému útěku z lágru Stalag Luft III v polské Zagani. Bylo tam 12 národností, z toho 42 Čechů, přičemž 32 z nich patřilo k 311. československé bombardovací peruti. Říká se, že Češi mají zlaté ručičky—to se dá říkat i o těch letcích, kteří plánovali útěk tunelem Harry.

Na prostranství bývalého lágru, kam jsme v dubnu přijeli bylo mnoho vojenské techniky včetně stánků s vojenskými předměty. Ten český, který byl mezi

mnohými, vystavil mezi dobovou vojenskou výstrojí, vojenskými odznaky, vyznamenáními a dalšími medailemi také vojenskou - leteckou - uniformu, kterou poskytla paní Tonderová, manželka generálmajora ve výslužbě Ivo Tondera. V malém muzeu byla část bedněnitunelu s informací, kolik stovek kusů dřeva, dek, prádla, provazů i různých dalších věcí bylo potřeba na bednění a fungování tunelu. Z podrážky výroba razítka na potřebné dokumenty apod.

Arnošt Valenta před válkou pracoval pro vojenské zpravodajství. Mluvil německy, byl nesmírně vynalézavý a pro organizovaný útěk nepostradatelný. Německé hlídky manipuloval, obstarával podklady pro falešné dokumenty a cenné informace, kde a jak daleko je nádraží atd. Bedřich Dvořák pomáhal se šitím civilních obleků a předělával uniformy. Ivo Tonder pak byl jedním z mnohakopáčů tunelu. Museli řešit co s vykopanou zeminou - pískem, protože byl barevně odlišný.

Z tunelu se nakonec dostalo 76 lidí. V první dvacítky byli i tři naši. Po prozrazení jen dvěma Norům a Holanďanovi se podařilo utéct a vrátit se zpět k RAF. Po tomto útěku Hitler zuřil a nehledě na Ženevskou konvenci pro ochranu zajatců, dal 50 lidí gestapem úskočně zastřelit.

Ivo Tonder byl veselý člověk, rád se smál a proto neměl nouzi o kamarády. Jedním z mnoha jeho přátel a kamarádů byl i válečný fotograf Ladislav Sittenský s nímž napsali zajímavou knihu o jeho životě „Na nebi i v pekle“.

V březnu a dubnu 1995 se chystaly přípravy 50. výročí ukončení 2. světové války. Několik letců mělo být k tomuto výročí jmenováno generály. Ivo

GENERÁLMAJOR V.V. IVO TONDER

Tonder se těšil na setkání v Praze. Bohužel, čas je neúprosný, jeho zdravotní stav se zhoršoval a vše se tím uspíšilo. Ladislav Sitenský informoval o jeho stavu a prezident Václav Havel urychleně podepsal jeho jmenování generálmajorem ve výslužbě. Český velvyslanec ve Velké Británii JUDr. Karel Kühnl a vojenský a letecký přidělenec Armády České republiky ve Velké Británii generálmajor Stanislav Thurnvald se dostavili do bytu Ivo Tondera, kde mu předali jmenovací dekret za přítomnosti paní Jiriny a přítele generálmajora

Marcela Ludikara z 311. československé bombardovací peruti.

Pouhých pět dnů se Ivo Tonder mohl těšit z této pocty, která mu právem náležela. Zemřel 4. května 1995, přesně padesát let poté, co se Londýňané radovali z ukončení 2. světové války.

Text: Marie Kabešová

Foto: internet a archiv Petry Tonder

Poslední fotografie Ivo Tondera. Velvyslanec ve Velké Británii JUDr. Karel Kühnl předává 29. dubna 1995 jmenovací dekret do hodnosti generálmajora. Archiv Petry Tonder.

TEREZÍNSKÁ TRYZNA 2019

Tradičně třetí květnovou neděli se koná Tereziánská tryzna. Pietní vzpomínka na oběti holocaustu. Také letos jsme z Kladna vypravili pro členy Spolku, rodinné příslušníky, spřátelené organizace a zájemce z řad veřejnosti autobus. Tak jako každoročně i letos nám dopravu zajistila kladenská autodoprava Lammer, které tímto děkujeme! Bohužel, Sokolové z Kladna se z letošní účasti omluvili, protože předcházející den cvičili v Rakovníku. Stejně tak naši nabídky dopravy na tryznu nevyužila žádná ze škol, které jsme oslovili. Co se dá dělat. Nebyl všední den, nebyla škola a tryzna se kvůli tomu nepřesune na všední den. Přesto věřím, že v příštím roce, kdy si budeme připomínat 75. výročí od konce druhé světové války s námi již škol do Terezína vyrazí. Nutno však podotknout, že náš Spolek nereprezentoval účastí pouze Středočeský kraj, ale také kraj Královéhradecký. Jičínská základní organizace Spolku totiž vypravila z Jičína a okolí autobus, aby se také oni včetně rodinných příslušníků a studentů zú-

častnili tryznou. Byli jsme moc rádi, že společně s G. Havlůjovou, předsedkyní Spolku, P. Hroníkem, místopředsedou Spolku, Vl. Carvanem z kladenské organizace položil věnec také člen jičínské organizace, novodobý válečný veterán pplk. v.v. Ing. Břetislav Mizera.

Po položení všech věnců, kterých bylo v letošním roce víc než osm desítek jsme v podání sopranistky Ireny Troupové, vyslechli Hymnu ČR. Následovalo přivítání hostů v podání ředitele Památníku Terezín pana Jana Roubínka. Zde jsme byli mile potěšeni, že po jmenovitém přivítání oficiálních hostů byl náš Spolek prvním jmenovaným ze všech přítomných spolků a organizací. Poněkud nešťastným se mnohým přítomným jevil projev předsedy Senátu Parlamentu České republiky pana Jaroslava Kubery. A nutno přiznat, že oprávněně. Zás a znova zde platí, že někdy méně je více. Opět (alespoň já osobně) jsem přesvědčen o tom, že na pietních akcích, kdy vzpomínáme oběti nacistů,

TEREZÍNSKÁ TRYZNA 2019

mu či komunismu by měli být projevy všech politiků zakázány. Tryznu, ať již v Terezíně, Lidicích, Ležákách či kterýkoliv jiný pietní akt by měl každý politik vnímat s pokorou, bez politické agitky a politických vyjádření. Přijít, poklonit se, zapálit svíčku nic víc, nic

v našich silách přeci je. Buďte dobrými občany této země. Buďte znalí svých práv, ale především povinností. Těch je hodně. Zdůraznil bych jednu. Nikdy nepodléhejte svodům té hrůzné teorie i praxe kolektivního odsudku, despektu, zavržení, jejímiž důsledky jsou kolektivní pů-

vod, vina i trest“ sdělil na závěr svého projevu Toman Brod.

Pan ředitel Roubínek také vzpomněl na svého předchůdce, dlouholetého ředitele Památníku Terezín, pana dr. Jana Munka, který ve své funkci setrval neskutečných 27 let. Bohužel několik dnů před Terezínskou tryznou zemřel. Čest jeho památce!

Text: P. Hroník, foto M. Šnajdrová

míň. Nechť mluví přeživší, nechť zazní křesťanské a židovské modlitby. Jedním z řečníků byl devadesátník Toman Brod, který se svým projevem apeloval na mládež: „Hromadné vraždy se neděly pouze v hitlerovském Německu ani v bolševickém Rusku, ale i v komunistické Číně nebo v Kambodži. V 90. letech došlo ke genocidě ve Rwandě. Genocidy se budou dít i nadále. Zabránit jim není v našich silách. Ale cosi

PŘIPOMÍNKA VÍCE NEŽ 500 OBĚTÍ

U jednoho z hrobů-pomníčku v remízku nad Novou Vsí. (foto: I. Chlábek)

Pochod Lidických žen letos připomněl početné oběti pochodů smrti, které prošly mnohými obcemi Chomutovska. Včetně pietních míst - kromě hromadného hrobu na hornoveském hřbitově v Chomutově a Březně, jsou další hroby na cestě z Hory Sv. Šebestiána, Údlících a Nezabylicích. Navštivte je někdy také.

Hora Sv. Šebestiána – Křímov – Chomutov – Údlice (22 km)

Smrtonosná cesta do Chomutova - 215 obětí. Další dubnový pochod nás čekal na velikonocní neděli. 21. dubna – datum bylo opět vybráno záměrně. V noci ze 17. na 18. dubna

1945 touto cestou hnali pochod smrti vězňů z KT Buchenwald (a pobočných táborů). Svědci z Chomutova vypovídali o střelných ranách v ulicích po celou noc. Vězni byli vyčerpaní, přežili totiž nálet na jejich transport smrti na nádraží v německém Reitzenhainu, který leží na dnešní hranici. Strážé SS byly rozzuřené na nejvyšší míru - rozprchlé vězně sháněly dohromady, střílely každého, kdo byl raněn i pro výstrahu za pokus o útěk. Dál musely hnát vězně pěšky. Ani to se jim nelíbilo. Tím se zřejmě vysvětluje obrovský počet obětí na tak malém úseku. Z Reitzenhainu přes Horu Sv. Šebestiána do bývalé sklárny v Chomutově, kde vězni přespali je to pouhých 18 km – pohřbeno je na této trase 215 obětí.

POCHODŮ SMRTI NA CHOMUTOVSKU

Pochod jsme začali na benzínce za Horou Sv. Šebestiána směrem na Reitzenhain. Sešlo se nás pět na startu, staří a zkušení pochodníci, Jarda z Kolína, Marcela a Maruška z Kladna, Alena z Prahy. První zastávka byla u pomníčku přes silnici u benzínky (1 oběť). Na druhé straně u benzínky v lese je další pomník (dokonce 38 obětí). Málokdo o těch místech ví, ale obec o ně vzorně pečuje, jak mi to paní starostka Lenka Štelcichová potvrdila. Zastávky u pomníčků pokračovaly, už s pomocí místních manželů Tichých z Křímova jsme došli k dvěma hrobům v remízku nad Novou Vsí (5 a 8 obětí, další 2 oběti pohřbeny poblíž). Vynechali jsme křimovský hrob (26 obětí), který je dále od cesty, zastavili jsme jen u hrobu v Domině. V těchto roztroušených hrobech v obcích na cestě do Chomutova je pohřbeno celkem 97 obětí pochodu smrti – nebyla totiž nikdy provedena jejich exhumace. Neznáme tedy ani jména obětí. Máme jen plánec a policejní hlášení o jejich pohřbení. Můj obdiv starostům a obyvatelům z Hory Sv. Šebestiána a Křímova, že památku dokázali udržet. Přesto některá místa hrobů neznáme. Ale dobrá zpráva je, že manželům Tichým se pár dní po pochodu jeden ze zapomenutých hrobů podařilo objevit! Patří jim za to velký dík. Nakonec jsme došli k hromadnému hrobu dalších 120 obětí na hornoveském hřbitově v Chomutově, většinou posbíraných v ulicích Chomutova.

Další ztráty na cestě smrti – 343 obětí.

Chomutovem jsme prošli kolem dnešního nádraží, jehož okolí se od stavu v roce 1945 velmi liší. Zmíním zde velkou pomoc pana Milana Kopeckého, chomutovského badatele

a historika, který mi poskytl veškeré informace o průběhu a obětech pochodů a transportů smrti na Chomutovsku a cenná doporučení ohledně naší trasy. Věděla jsem proto, že na chomutovském nádraží také zastavilo několik transportů smrti a některé oběti pohřbené na hornoveském hřbitově pochází i z nich. Přes Chomutov jel tzv. žihelský transport (273 obětí zemřelo při zastávce v Žihli). Hroznou bilanci měl transport smrti „odložený“ na šest dnů na nádraží v Březně u Chomutova – 286 obětí. Velení SS se totiž nemohlo rozhodnout, kam transport směřovat dál. Vězni umírali na březenském nádraží a byli pohřbíváni do jam za místním hřbitovem. Podle svědectví mnohé oběti ještě žily a byly v jámách dobíjeny SS strá-

PŘIPOMÍNKA VÍCE NEŽ 500 OBĚTÍ

žemi. Za přihlížení německých obyvatel, včetně dětí. Obzvláště večer se z nádraží ozývala střelba – strážce střílely kohokoliv při pokusu o útěk nebo jen, když se hlava vězně objevila nad okrajem otevřených vagónů. Transport zřejmě nakonec odjel směrem na Tachov a Flossenbürg a jeho osud byl popsán výše.

Vraťme se k pochodu smrti z Reitzenhainu. Jak už bylo řečeno, vězni přespali v Chomutově v budově bývalé sklárny v Beethovenově ulici. Dnes tady sídlí chomutovští hasiči. Prošli jsme kolem a zamířili k říčce Chomutovce. Došli jsme podél jejího toku až do Údlíc. Zde nás čekal na bývalém židovském hřbitově bohužel zatím zanedbaný hromadný hrob. Pylon rozpadlého památníku byl povalený, kolem hrobu nepořádek. Je zde pohřbeno 23 obětí pochodu smrti. Jak říká policejní protokol z 10. května 1946, „ubitých, zastřelených, hladem a vysílením zemřelých bylo v katastru obce Údlice nalezeno 23 mužů, v katastru obce Nezabylice 34 mužů“. Proběhla exhumace, je tedy možné dohledat i jména některých obětí. Navíc je zde pohřbeno asi 20 obětí pracovního zajateckého tábora v Údlících. S panem starostou Údlíc Milo-

šem Pavlíkem jsem před pochodem mluvila a věřím, že pietní místo dá obec do pořádku. Na závěr pochodu jsme se ještě dojeli podívat autem do nedalekých Nezabylic. Nejenže pietní místo hrobu pochodu smrti v Hořeneckém lesíku upravili, ale umístili sem vycházkovou stezku a informační tabule o zaniklé židovské osadě a hřbitově i o pochodu smrti. Je to jistě inspirace pro jiná místa. Paní starostce Nezabylic, Marcelle Jarošové, jsem za jeho zřízení velmi poděkovala. Vězni však byli hnáni z Nezabylic dále – proto příští rok projdeme další úsek jejich pochodu smrti přes Lažany do Postoloprť.

Text a foto: Milena Městecká

Pomník u hromadného hrobu 286 obětí transport smrti za hřbitovem v Březně u Chomutova. (foto: M. Ježková)

POZVÁNKY NA AKCE

14. června 2019 od 20:00 hodin

Památník Lidice

Děkovný koncert pro Lidice.

Slavnostní koncert - Ústřední hudba AČR, Lucie Silkenová, Martin Chodúr.

Součástí programu rozsvěcení svíček na místech původních lidických domů.

15. června 2019 10:00 hodin

Pietní území Lidice

Lidická tryzna

Pietní vzpomínka na zavražděné lidické muže a děti.

Zahájení pietního aktu v 10:00 hodin.

Od 9:00 mše na základech kostela sv. Martina

23. června 2019

NKP Ležáky, 10:00 hodin

Ležáky - pietní vzpomínka 77. výročí vyhlazení obce.

Ležáckou tragédií nepřežilo padesát jedna obyvatel Ležáků. Třicet tři žen a mužů z Ležáků bylo zavražděno nacisty 24. června 1942 nedaleko pardubického Zámečku. Sedm osob z Ležáků a dalších více než čtyřicet spolupracovníků parašutistů zastřelili 25. června a 2. července 1942.

Jedenáct dětí z Ležáků našlo smrt v plynových vozech ve vyhlazovacím táboře Chelmno nad Nerrem. Konce války se dožily pouze dvě ležácké děti - sestry Marie a Jarmila Šfulíkovy vybrané na převýchovu do Německa. Osada byla vyrabována, vypálena a kompletně srovnána se zemí.

Z P R A V O D A J

VÁLEČNÁ KORESPONDENCE

Vilém Dostal v zajetí

30. Tomsk 17/8 1915

Poměry stále neutěšenější. Vycházet vůbec nesmíme. Lidé jsou v zajetí znervoznělí, jsou zde nejprotichůdnější povahy a tak soužití je takové, jak si jen možné představit. Alespoň, že tu máme trochu hudby, pěkné hudby, Sestavilo se u nás smyčcové kvarteto z lidí pěkně hrajících – hrají odpoledne i večer Haydna, Schumana, Mozarta, Bethovena – co tu dostanou. I zpěvácké sdružení tu máme. V tom i já zpívám v 1. base. Jsem zdrav jako dub.

Tomsk 19/8 1915

(německy)

Nemám štěstí, žádné zprávy od vás. Zkus poslat jeden dopis přes Bulharsko (ne lístek). Můžeš se obrátit na Bulharsko – českou akciovou společnost pro průmysl cukerní v Gorna – Orechovica, kde je strýc Dr Karlík, s prosbou, aby to poslal na

3. Ročník Číslo 2

PORUČÍKA VILÉMA DOSTALA

mou adresu. Přimo od nás posílané lístky – přijde snad 1%.

Tomsk 27/8 1915 (Po češsky – azb)

V posledních dnech přichází trochu více lístků – pro mne ani jediný. Jsem zdrav, ale zajetím už dokonale otráven.

Tomsk 19/8 1915 (ruského času)

(dopis do Petrohradu rusky psaný p.A. Brabcovi)

Korespondence zajatců jde přes cenzuru a tak se velmi opoždí. Zřejmě také dopisy cenzura ničí, aby měla méně práce. Volně do města a mluvit svobodně s občany není možné. Znovu Vám děkuji za přímlovu, abych se dostal do továrny. Žádost jsem si podal služební cestou a ta je velmi dlouhá. Mám obavy, že se nějaká zpráva mohla ztratit. Mohl byste napsat dopis Tomskému vojenskému náčelníkovi, při Tomském velení pracuje cenzura dobře, a tak bych mohl zprávu dříve dostat. Já nic nového nevím, dopisy z domova nedostávám. Dnes odeslali 24 důstojníků do-Omska, je možné, že mne také brzy odvezou.

33. Tomsk 1/9 1915

(německy) Dnes před rokem jsem byl zajat. Každým dnem blíží se zima. Jsem zcela zdrav.

34. Tomsk 6/9

Před dvěma dny jsme se přestěhovali – bydlí nás 45 v jednom domě, bez zahrady, jen s dvorkem. Ale pokoje jsou lepší. Na zimu tu bude teplo.

Tomsk 9/9 (po češsky- azb)

Dopis dceři Milence, gratulace k 6. narozeninám

35. Tomsk 9/9

(německy) Včera jsem konečně dostal jeden lístek od tebe. Je to česky psaný lístek z 10.6.

Tomsk 11/9 1915

(německy)

Z P R A V O D A J

VÁLEČNÁ KORESPONDENCE

Nemohu pochopit proč pošta pro nás zajaté tak špatně přichází

Tomsk 19/9 1915 (Po češsky - azb)

Dostal jsem tvůj lístek z 3 . dubna. Píšeš, že v Tomsku leží raněný nadporučík Křeček. Dle seznamu důstojníků zde není ani nebyl. O životě nevím teď nic, jsme zavřeni, vycházet nelze.

Tomsk 21 / 9 1915

(německy) Včera jsem dostal tvůj první německý lístek od tebe z 11/6 – ty česky psané z 10/6 přišly už 8.9. je to tedy úplně jedno jakým jazykem píšeš.

Tomsk 24.9 1915

Včera jsem dostal fotografii tvoji s Milenkou poslanou 5. července

39. Tomsk 4/10 1915

(německy) Dostal jsem tvůj milý lístek z 28 /VI. a jeden ještě starší z 2 /V. O životě zde mohu těžko něco zajímavého říci ...(pak jsou 2 řádky velmi pečlivě vyškraabané) ...každý den je stejný, je to nuda. Jinak mi nic nechybí, jsem zdrav.

Tomsk , 25/9 1915 (rusky psané)

A. Brabcovi do Petrohradu

děkuji za sdělení o mé žádosti a za adresu generála Koljubakova, kterému napíši poděkování za laskavost. Několik dnů potomkem dostal dopis od tomského vojenského náčelníka, že podle zákonů není možné zajatce zaměstnávat. Nyní se objevil v novinách „Sibiřský život“ článek, že Česko- slovenský spolek dostal žádost od generálního štábu vyhledat mezi zajatými Čechy a Slováky důstojníky i nižší šarže specialisty, kteří by pracovali v Rusku. S tímto cílem má proběhnout návštěva delegáta tohoto spolku inženýra Hromádky. Pokud se tato návštěva uskuteční, znovu se přihlásím s poukazem na svou dřívější žádost.

40. Tomsk 8/10 1915

Dnes jsem dostal 2 lístky od tebe, české, jeden z 14/5 , druhý z 20/6. Zde jsou teď krásné zimní dny, moc z nich však nemáme, poněvadž jsme zavřeni. Píšeš, že jste se sešli z Brožem. Což on není na vojně? Či pustili všechny inženýry domů? To bych měl teprve smůlu.

Tomsk 10/ 10 1915

dceři Milence

Dostal jsem jeden maminčin lístek, na kterém ty sama jsi připsala pár slov. Měl jsem z nich Milenko velikou radost.

PORUČÍKA VILÉMA DOSTALA

Tomsk 13 /10 1915

Včera jsem dostal od tebe telegram, zdá se odeslaný 17/9 a lístek od matinky z 3/9. Poslední lístek od tebe má datum 12. srpna. Tedy Poldík a Karlouš jsou vojáky – zdalipak půjdou na frontu? A Dolfík chudák si odvezl z pole dnu a kýlu? Byl jsem potěšen zprávou, že Jaro a Jeníček narukovat nemusejí. Dopis od Brabce ležel čtyři měsíce u zdejší cenzury.

Tomsk 17 /10 1915 (Po češsky azb)

Dostal jsem dva lístky z 26/7 a 4/8 od tebe. Je zřejmo, nedostávala jsi dlouho žádné zprávy ode mne, ač jsem psal stále. Jsem zdravý a vzpomínám stále domů. Bohužel nevypadá to, že by hry mohl být konec.

Následovaly pohlednice TOMSK z 24/10 , 27 / 10 a 30 /10(s č. 44)

45. Tomsk 5 /11 1915 (Po češsky azb)

Včera jsem dostal dopis z Petrohradu. Poldík je doma. Snad nebude muset do války jako ředitel banky. Jedno tu stále ostřeji vyniká. Z Německa po dobu války už několikrát navštěvovaly zajatce oficiální osoby delegované červeným křížem – Z Rakouska za celou dobu války po zajatých nikdo ani nevzdechl.

46 .Tomsk (Po češsky azb) 12/11 1915

Poslední zprávu od tebe mám z 12 . srpna .

Tomsk 13/12 1915

(rusky psané do Petrohradu a. Brabcovi)

Přijměte mé srdečné blahopřání k vánočním svátkům a přání hodně zdraví v novém roce. Mám starost o zdraví pana Antona Josifoviče, které je ohroženo přílišnou prací, jak jsem vyčetl z vašeho dopisu. Doufám, že to budou poslední válečné svátky. Dopisy z domova, které byly psány v češtině zmizely, přišly jen ty psané francouzsky a německy. Děkuji za vaši starost, ale peníze nepotřebuji, zde je vše levnější, z těch 50 rublů ještě něco ušetřím. Zdá se, že už zde dlouho nebudeme, ale kam odsud pojedeme, nevíme. Lépe by bylo v továrně.

52. Tomsk 17 /12 1917 (Po češsky azb)

Česká pošta nedošla už dva měsíce žádná – nikomu z Čech. Došly jen lístky německé. Jsem zdravý, čas mi teď velice ubíhá při studiu a četbě. Říká se, že na všechno se zvykne – já už zvykl i na naše zavření pod stráží a bodákem.

Pokračování příště...

Náměty a příspěvky do zpravodaje lze zasílat e-mailem info@spolekodboje.cz

Korespondenční adresa:

Nám. Starosty Pavla 44
272 01 Kladno

Telefon: 720237044

E-mail: hronik@spolekodboje.cz

Zpravodaj pro vás připravil a
graficky upravil Petr Hroník

Spolek pro zachování odkazu českého odboje

Účelem spolku je udržování památky a paměti na hrdinství přeživších, obětí a bojovníků českého odboje, jakož i dalších osob aktivně vystupujících proti všem formám totalit a diktatur. Zachování odkazu boje za samostatnost a svobodu České republiky ve smyslu demokratických a humanitních zásad zakladatelů našeho státu.

BLAHOPŘEJEME

JUBILANTŮM

Miluška Havlůjová
(90)

Blahopřejeme

Naše webové prezentace

WEB

<http://spolekodboje.cz>

TWITTER

<https://twitter.com/spolekodboje>

INSTAGRAM

<https://www.instagram.com/spolekodboje/>

FACEBOOK

<https://www.facebook.com/spolekodboje/>

DĚKUJEME ZA PODPORU

**Rádi bychom na tomto místě veřejně poděkovali za finanční podporu našeho Spolku
panu Janu Kuběnkovi z Chebu,
organizátoru painballových turnajů**

**Startovné z letošního 8. ročníku
Painballového turnaje bezpečnostních a záchranných složek**

**v celkové výši 12500,- Kč
putovalo na sbírkový účet Spolku. Díky!**